

تأثیر مدیریت سود بر رابطه میان خطای پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری

یاسر احمدی^۱

بهمن بنی مهد^۲

قدرت‌اله طالب‌نیا^۳

زهرا پورزمانی^۴

تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۴/۰۳

تاریخ دریافت: ۹۷/۱۰/۱۳

چکیده

سود به عنوان مهم‌ترین محصول سیستم اطلاعاتی حسابداری باید از کیفیت قابل قبولی برخوردار باشد. زیرا سود، مبنای تصمیم‌گیری‌های اقتصادی سرمایه‌گذاران است. سرمایه‌گذاران تمایل دارند تا اطلاعاتی راجع به آینده از جمله پیش‌بینی سود هر سهم و دقت پیش‌بینی آن داشته باشند. اما رفتار فرصت‌طلبانه مدیران واحدهای تجاری در بیش‌نمایی سود، کیفیت سود را کاهش می‌یابد. در مقابل محافظه‌کاری حسابداری رفتار جانبدارانه مدیر در شناسایی سود را به تأخیر می‌اندازد. از این رو محافظه‌کاری موجب می‌شود تا مدیر و سایر گروه‌ها نظیر سهامداران مبالغ کمتری از سود را دریافت نمایند. این موضوع موجب افزایش ارزش شرکت می‌شود. ارزش افزایش یافته شرکت، میان همه گروه‌های طرف قرارداد شرکت تقسیم و رفاه هر گروه افزایش می‌یابد. در این پژوهش تأثیر مدیریت سود بر رابطه میان خطای پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری را طی یک دوره ۹ ساله از ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۶ در ۱۱۵ شرکت از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مورد بررسی قرار داده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد، رابطه‌ای معنادار (مثبت) میان خطای پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری (به عنوان یکی از معیار کیفیت سود) در مدیریت سود واقعی وجود دارد. اما نتایج این پژوهش رابطه‌ای معنادار میان خطای پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری در مدیریت سود تعهدی را تأیید نمی‌نماید.

واژه‌های کلیدی: محافظه‌کاری حسابداری، خطای پیش‌بینی سود، مدیریت سود واقعی، مدیریت سود تعهدی.

۱- دانشجوی دکتری حسابداری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲- دانشیار گروه حسابداری، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران. (نویسنده مسئول) dr.banimahd@gmail.com

۳- دانشیار گروه حسابداری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۴- استاد گروه حسابداری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۱- مقدمه

ویژگی‌های کیفی اطلاعات حسابداری، نقش غیر قابل انکاری در ارتقای کیفیت اطلاعات صورت‌های مالی دارند. یکی از این ویژگی‌ها، محافظه‌کاری حسابداری است. ادعا می‌شود که محافظه‌کاری حسابداری نقش با اهمیتی در مورد سودمندی اطلاعات برای تصمیم‌گیری و به ویژه ارزیابی وظیفه مباشرت مدیر داشته باشد (بنی‌مهد و همکاران، ۱۳۹۲). مدیریت سود به عنوان یکی از ابزارهای تقلیل دهنده کیفیت سود، می‌تواند ویژگی کیفی اطلاعات حسابداری را تحت تأثیر خود قرار دهد و موجب تنزل کیفیت اطلاعات صورت‌های مالی شود. مطالعات گذشته نشان داده است هر چه تفاوت میان سود واقعی و سود پیش‌بینی شده بیشتر باشد، این موضوع می‌تواند ناشی از مدیریت سود باشد (گرملیچ و سورنسن^۱، ۲۰۰۴، گانگ و همکاران^۲، ۲۰۰۹، چانگ و شیوا^۳، ۲۰۱۰، هان و همکاران^۴، ۲۰۱۳). در تحقیقات مذکور ارتباط میان خطای پیش‌بینی سود و تأثیر تعاملی مدیریت سود بر رابطه میان این خطا و محافظه‌کاری حسابداری مورد مطالعه قرار نگرفته است. این در حالی است که مدیریت سود به عنوان یکی از متغیرهای اصلی خطای پیش‌بینی سود محسوب می‌شود. به بیان دیگر تفاوت میان سود واقعی و سود پیش‌بینی شده به دلیل وجود سودهای مدیریت شده می‌باشد.

در متون حسابداری، محافظه‌کاری حسابداری به عنوان یکی از شاخص‌های ارزیابی وظیفه مباشرت مدیر شناخته شده است. بر این اساس هر چه سطح محافظه‌کاری بیشتر باشد مدیریت وظیفه خود را به عنوان یک مباشرت به درستی انجام داده است. انتظار بر آن است مدیریت سود به عنوان یک متغیر تعدیل‌گر بتواند خطای پیش‌بینی سود را بیشتر نماید و در نتیجه محافظه‌کاری حسابداری را کاهش دهد. به بیان دیگر مدیریت سود موجب آن می‌شود تا مدیریت واحد تجاری وظیفه مباشرت خود را در راستای اهداف واحد تجاری و منافع سهامداران آن انجام ندهد و یا در انجام آن قصور نماید (واتس^۵،

۲۰۰۳). از آنجایی که سودهای پیش‌بینی شده توسط مدیریت در بسیاری از کشورها در زمره افزایش داوطلبانه اطلاعات قرار دارند. سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران و سایر استفاده‌کنندگان به اطلاعاتی نظیر پیش‌بینی سود هر سهم در تصمیم‌گیری‌های خود اتکاء می‌کنند. در نتیجه کیفیت گزارشگری مالی از منظر محافظه‌کاری حسابداری و دقت این پیش‌بینی در راستای وظیفه مباشرت مدیریت، برای استفاده‌کنندگان حائز اهمیت است. زیرا تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران در مورد خرید، فروش و یا نگهداری سهام بر مبنای این اطلاعات است. بنابراین خطای پیش‌بینی سود عامل مهمی در عملکرد بازار ثانویه است (جگ و مکنومی^۶، ۲۰۰۳). این اهمیت و فقدان پژوهش‌های کافی درباره موضوع پژوهش، این انگیزه را در نویسندگان مقاله به وجود آورد تا اثر مدیریت سود بر رابطه میان خطای پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری را مورد مطالعه قرار دهند. از این رو هدف این پژوهش آن است که نخست رابطه بین خطای پیش‌بینی سود در انواع مدیریت سود و محافظه‌کاری حسابداری را بررسی نماید. هدف دوم این پژوهش نیز آن است تا سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان، تحلیل‌گران مالی و سایر استفاده‌کنندگان اطلاعات را از اثر مذکور، آگاه نماید. انتظار بر آن است تا نتایج این پژوهش بتواند دستاورد و ارزش افزوده‌ی علمی به شرح زیر داشته باشد.

اول این‌که نتایج این مقاله می‌تواند موجب بسط مبنای نظری پیرامون نظریه‌های خطای سود پیش‌بینی شده و کیفیت سود از حیث میزان تاثیرگذاری آن بر یکی از معیارهای کیفیت سود (محافظه‌کاری حسابداری) گردد. دوم این‌که نتایج این پژوهش می‌تواند آگاهی مناسبی درباره مزیت‌های محافظه‌کاری حسابداری به عنوان یکی از شاخص‌های ارزیابی وظیفه مباشرت مدیر، را در اختیار استفاده‌کنندگان اطلاعات حسابداری، مراجع تدوین‌کننده استانداردهای حسابداری و قانون‌گذاران بازار سرمایه قرار دهد. سوم این‌که نتایج پژوهش می‌تواند ایده‌های جدیدی برای انجام پژوهش‌های جدید در حوزه

خطای پیش‌بینی و محافظه‌کاری، پیشنهاد نماید. در ادامه مبانی نظری، روش‌شناسی تحقیق و یافته‌های تحقیق ارائه می‌شود.

۲- مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

۱-۲- مفهوم محافظه‌کاری در حسابداری

سرمایه‌گذاران سودی را با کیفیت می‌دانند که براساس دیدگاهی محافظه‌کارانه محاسبه و گزارش شده باشد (بنی‌مهدومکاران، ۱۳۹۶). محافظه‌کاری حسابداری، یکی از مهم‌ترین میثاق‌های محدود‌کننده اطلاعات حسابداری به شمار می‌رود. محافظه‌کاری اولین بار توسط بلیس^۷ (۱۹۲۴) مطرح شد. او بیان نمود که سودها را پیش‌بینی نکنید، اما همه‌ی زیان‌ها را پیش‌بینی کنید. اولین پژوهش‌گری که محافظه‌کاری حسابداری را عملیاتی نمود و در یک پژوهش تجربی به کار گرفت، باسو^۸ (۱۹۹۷) بود. باسو محافظه‌کاری را گرایش حسابداری به الزام درجه بالاتری از تاییدپذیری برای شناسایی اخبار خوب (سود) در مقایسه با میزان تاییدپذیری لازم برای شناسای اخبار بد (زیان) می‌داند. به بیان دیگر، باسو عنوان نمود که برای شناسایی سود می‌بایست شواهد بیشتری نسبت به زمان شناسایی زیان در نظر گرفت. محافظه‌کاری را می‌توان محصول ابهام دانست و هرگاه حسابداران با ابهام روبه‌رو شوند، محافظه‌کاری را به کار می‌برند. یعنی، در زمان وجود ابهام، حسابداران باید سودها و درآمدها را بیشتر از واقع شناسایی نکنند (بنی‌مهدومکاران، ۱۳۹۶).

محافظه‌کاری حسابداری را می‌توان به دو گروه محافظه‌کاری شرطی و غیرشرطی طبقه‌بندی نمود. محافظه‌کاری شرطی، محافظه‌کاری است که از سوی استانداردهای حسابداری الزامی است. به این نوع محافظه‌کاری نهفته در سود و زیان نیز می‌گویند. براساس الزامات محافظه‌کاری شرطی، درآمدها و دارایی‌ها کمتر از واقع و هزینه‌ها و بدهی‌ها بیشتر از واقع باید شناسایی نمود. به بیان دیگر نوعی عدم تقارن زمانی در شناخت درآمدها و هزینه‌ها وجود دارد. درآمدها دیرتر از هزینه‌ها شناسایی می‌شود. اما

محافظه‌کاری غیرشرطی محافظه‌کاری نهفته در ترازنامه را می‌گویند. این نوع محافظه‌کاری توسط استانداردهای حسابداری الزامی نگردیده است. محافظه‌کاری به عنوان یکی از مفاهیم حسابداری می‌تواند موجب ارتقاء کیفیت گزارشگری مالی شود. برای ارزیابی وظیفه مباشرت مدیر، پژوهش‌گران حسابداری از شاخص محافظه‌کاری استفاده می‌نمایند. به این شکل که هر چه سطح محافظه‌کاری افزایش یابد در آن صورت توانایی مدیر در انجام رفتارهای فرصت-طلبانه از جمله بیش‌نمایی سود کاهش می‌یابد. از این رو محافظه‌کاری به عنوان یک مکانیزم قراردادی مؤثر برای کاهش تضاد منافع میان مدیران و سهامداران و سایر گروه‌های ذینفع عمل می‌نماید (بنی‌مهدومکاران، ۱۳۸۸).

۲-۲- رابطه بین خطای سود پیش‌بینی شده مدیریت

در انواع مدیریت سود و محافظه‌کاری

بر اساس نظریه کارگزاری، سهامداران واحد تجاری، فردی به نام مدیر را به عنوان نماینده یا کارگزار خود انتخاب و او را در جایگاه مسئول و مأمور ارائه مجموعه‌ای از خدمات مشخص، قرار داده و اختیار تصمیم‌گیری نیز به او تفویض می‌شود. در پی این تفویض اختیار، مدیر ممکن است بواسطه قدرتی که به او تفویض شده است به دنبال حداکثر کردن ثروت و منافع شخصی خود باشد و به گونه‌ای بر خلاف منافع سهامداران عمل نماید. در این میان تئوری اثباتی حسابداری فرض می‌نماید که مدیر در گزارش عملکرد خود به اشخاص طرف قرارداد با واحد تجاری (از جمله سهامداران)، جانبدارانه عمل نموده بطوری که ممکن است اطلاعات و ارقام حسابداری را به نفع خود دستکاری و بیش از واقع نشان دهد (بنی‌مهدومکاران، ۱۳۹۲). چون سودها حاوی اطلاعات مهمی برای استفاده‌کنندگان داخلی و خارجی هستند به وسیله مدیران مدیریت می‌شوند تا به سرمایه‌گذاران خارجی آگاهی دهند که عملکرد شرکت مطلوب است (سانجای و ساراگی^۹ ۲۰۱۲). مقاصد و انگیزه‌هایی که باعث مدیریت سود شده، در متون حسابداری بسیار

بوده است که برخی از آن‌ها شامل: دریافت پاداش‌های مدیریتی، کاهش هزینه سیاسی، افزایش ارزش شرکت و جذب سرمایه می‌باشد (اسکیپر^{۱۱}، ۱۹۸۹ و کارلسن و چن چورا میه^{۱۱}، ۱۹۹۷). بنابراین، اعمال نظارت بر رفتار مدیر و ارزیابی وظیفه مباشرت مدیر ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. از طرفی تئوری علامت‌دهی توضیح می‌دهد در شرایطی که الزامی برای گزارشگری وجود ندارد، چرا شرکت‌ها برای گزارش داوطلبانه به بازار سرمایه دارای انگیزه هستند. شرکت‌ها برای دستیابی به منابع کمیاب سرمایه با هم در رقابت هستند و برای موفقیت در این رقابت، افشای داوطلبانه ضروری است. هم چنین حفظ علاقه سرمایه‌گذاران نسبت به شرکت نیز، انگیزه‌ای برای گزارشگری منظم است. انگیزه‌ی اقتصادی برای گزارشگری (حتی گزارشگری اخبار بد)، قلب تئوری علامت‌دهی در زمینه گزارشگری مالی داوطلبانه است (هدی اسکندر، ۱۳۹۳). بنابراین پیش‌بینی‌های مدیریت از سود یکی از مکانیزم‌های کلیدی افشای اختیاری است که به وسیله‌ی آن مدیران، انتظارات بازار از سود را تعدیل می‌کنند. در نتیجه گزارش سود پیش‌بینی شده، تأکید بر بهبود نسبی معیار عملکرد راهبردی مورد نظر مدیریت دارد. حال آن‌که مشاهده سایر معیارهای عملکرد را برای سرمایه‌گذاران شوارتر می‌سازد. از این رو، مدیریت اقدام به مدیریت ادراک سرمایه‌گذاران با استفاده از گزارش سود پیش‌بینی شده توسط خود می‌کند و از این راه با حفظ میزان ارقام تعهدی مثبت، ظرفیت مدیریت سود را برای سال‌های آتی حفظ می‌کند (بلومفیلد^{۱۲}، ۲۰۰۲). بنابراین مدیریت سود زمانی رخ می‌دهد که مدیران یا از اختیارات گزارشگری خود و یا از نفوذ و تاثیرگذاری خود بر تصمیمات عملیاتی، سرمایه‌گذاری و تأمین مالی استفاده می‌کنند تا به یک گزارش مطلوب دست یابند (ایوانس و همکاران^{۱۳}، ۲۰۱۴). هم چنین ممکن است الزامات قانونی، نوع مدیریت سود (مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی و مدیریت واقعی سود) را تحت تأثیر قرار دهد. به طوری که در دوره پس از تصویب قانون بازار اوراق بهادار، مدیریت سود تعهدی روندی

کاهشی داشته است. اما مدیریت واقعی سود روند افزایشی پیدا کرده است. در واقع، مدیران تا حدی روش‌های مدیریت واقعی سود را جایگزین دستکاری ارقام تعهدی نموده‌اند (ایزدی نیا و همکاران، ۱۳۹۴). به نظر واتس (۲۰۰۳)، محافظه‌کاری حسابداری می‌تواند با به تأخیر انداختن شناسایی سود و بواسطه الزام قابلیت تأیید و اثبات خود در شناسایی سود و دارایی‌ها، رفتار فرصت طلبانه و جانبدارانه مدیر را در بیش‌نمایی سود و دارایی‌ها محدود نماید. هم چنین اعتقاد بر آن است که محافظه‌کاری حسابداری می‌تواند حساب‌برسان و مدیران واحدهای تجاری را در مقابل دعاوی حقوقی و قضایی علیه آنها، مصون نماید. وی محافظه‌کاری حسابداری را مکانیزم مؤثری برای رفع تضاد منافع در قراردادهای مختلف میان واحد تجاری و افراد طرف قرارداد آن می‌داند. به عقیده این پژوهش‌گر محافظه‌کاری بواسطه کم‌نمایی دارایی‌ها و سود، موجب محدود شدن تقسیم سود، پاداش مدیریت و کاهش هزینه‌های نمایندگی مرتبط با آن می‌شود. از این رو محافظه‌کاری حسابداری راه، یکی از مکانیزم‌های مؤثر در نظریه کارگزاری می‌داند. از طرفی با عنایت به اینکه مدیران، تصمیم‌گیران شرکت هستند و در رأس فرایند گزارشگری مالی قرار دارند، آنها احتمالاً اطلاعات بهتری راجع به عملیات شرکت و سیاست‌های گزارشگری دارند. مثلاً انتظار می‌رود که مدیران نسبت به سایر مشارکت‌کنندگان بازار، درک بهتری از اثرات حسابداری محافظه‌کارانه‌ی شرکت بر سودهای آتی داشته باشند و بنابراین حداقل به طور جزئی، پیش‌بینی‌های را از بابت اثر محافظه‌کاری تعدیل می‌کنند با این وجود اطلاعات مدیران از چشم اندازه‌ی سود شرکت، می‌تواند به دلیل عدم اطمینان‌های محیط اقتصادی و عملیاتی شرکت، همراه با خطا باشد. در نتیجه مدیران ممکن است کاربرد انتخاب‌های حسابداری را در گرفتن تصمیمات عملیاتی یا پیش‌بینی‌های سود نادیده بگیرند. علاوه بر این، پیش‌بینی مدیران می‌تواند تحت تاثیر انگیزه‌های خود خدمتی به جای انگیزه‌ی پیش‌بینی صحیح سود قرار گیرد. از این رو، پیش‌بینی مدیران از سود، الزاماً خالی از اشتباهات

مرتبط با محافظه‌کاری حسابداری تاریخی نیست (سون و همکاران^{۱۴}، ۲۰۱۲). با توجه به موارد گفته شده و تعریف محافظه‌کاری در حسابداری (یکی از ویژگی‌های کیفی سود است) به عنوان تفاوت در تاییدپذیری لازم برای شناخت سود و زیان (واتس، ۲۰۰۳)، در نظر گرفتن محافظه‌کارانه بودن سود برای سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران و سایر استفاده‌کنندگان به علت اینکه منشا آن، عدم اطمینان نسبت به آینده است، به عنوان یکی از ویژگی‌های کیفی سود برای ارزیابی وظیفه مباشرت مدیر متغیر مهمی است.

۲-۳- پیشینه پژوهش داخلی

لطفی و حاجی پور (۱۳۸۹) در بررسی، تأثیر محافظه‌کاری بر خطای مدیریت در پیش‌بینی سود به این نتیجه دست یافتند که حسابداری محافظه‌کارانه می‌تواند خطای مدیریت در پیش‌بینی سود را کاهش دهد.

علی‌پناه و همکاران (۱۳۹۲) در بررسی، خطای پیش‌بینی مدیریت از سود و تأثیر حسابداری محافظه‌کارانه بر آن به این نتیجه رسیده‌اند که یک ارتباط مثبت بین سطح محافظه‌کاری و خطای پیش‌بینی مدیریت از سود وجود دارد. به طوری که حسابداری محافظه‌کارانه به عنوان جایگزینی برای پیش‌بینی‌های مدیریت عمل می‌کند. در واقع چون حسابداری محافظه‌کارانه به واسطه‌ی افشای به موقع اخبار بد، عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سهامداران را کم می‌کند و نیز ریسک حقوقی مدیران را کاهش می‌دهد، بنابراین مدیران انگیزه‌ی کمتری دارند که به منظور کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، با در نظر گرفتن محافظه‌کارانه بودن حسابداری، پیش‌بینی سود را صحیح‌تر ارائه نمایند. خدابی پور و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر اطمینان بیش از حد مدیریت بر محافظه‌کاری با در نظر گرفتن نظارت بیرونی به این نتیجه رسیدند که هر یک از مقیاس‌های به کار رفته برای اطمینان بیش از حد مدیریت، بر هر دو نوع محافظه‌کاری مشروط و نامشروط اثر منفی معنادار می‌گذارد. همچنین بر اساس یافته‌های

پژوهش، برخی سازوکارهای نظارت بیرونی می‌تواند اثر منفی اطمینان بیش از حد مدیریت بر محافظه‌کاری نامشروط را کاهش دهد. یوسف‌زاده و شریفی‌پور (۱۳۹۴)، نتایج حاصل از تحقیق آن‌ها در بررسی تأثیر دشواری پیش‌بینی و تامین مالی خارجی بر رابطه‌ی بین محافظه‌کاری و خطای پیش‌بینی مدیریت نشان می‌دهد با کاهش محافظه‌کاری، خطای پیش‌بینی سود مدیریت افزایش یافته و از سوی دیگر، با طولانی شدن چرخه عملیاتی و افزایش نوسانات سود و دشوار شدن شرایط پیش‌بینی، کاهش محافظه‌کاری حسابداری منجر به افزایش خطا در پیش‌بینی سود توسط مدیریت شده است. هم‌چنین نتایج تحقیق حاکی از آن است که در هنگام تامین مالی خارجی، تأثیر منفی محافظه‌کاری بر خطای پیش‌بینی سود تشدید می‌گردد. صالحی و بهرامی (۱۳۹۷)، رابطه بین محافظه‌کاری حسابداری و پیش‌بینی سود مدیریت، را بررسی نموده‌اند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد، شرکت‌هایی که سطح محافظه‌کاری بالاتری در سال گذشته داشته‌اند، دارای پیش‌بینی‌هایی با خطای کمتر هستند. هم‌چنین آن‌ها دریافتند ارتباط معکوس بین خطای پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری، با چرخه عملیاتی، نوسان سود و تامین مالی خارجی شرکت‌ها، وجود دارد.

۲-۴- پیشینه پژوهش خارجی

پای و تورنتون (۲۰۰۳) دریافت که تحلیلگران مالی تأثیر حسابداری محافظه‌کارانه روی سود گزارش شده را درک نمی‌نمایند. از این رو تحلیلگران گمراه شده و خطای پیش‌بینی سود آن‌ها در مورد شرکت‌هایی که اخبار بد را گزارش می‌کنند نسبت به شرکت‌هایی که اخبار خوب را گزارش می‌کنند، بیشتر است. آن‌ها نتایج خود را بدین نحو تفسیر نمودند که تحلیلگران مالی قادر به ترکیب اثر حسابداران محافظه‌کارانه در پیش‌بینی‌های سود خود نمی‌باشند. اتریدیس^{۱۶} (۲۰۱۱) ضمن بررسی رابطه بین افشای حسابداری، کیفیت حسابداری و محافظه‌کاری مشروط و نامشروط، دریافت هنگامی که جریان‌های

هایی را شناسایی نموده‌اند که به دنبال استراتژی‌های کسب و کار "آینده‌نگر" در مقابل "مدافع" هستند. استراتژی کسب و کار مدافع بر استفاده از منابع موجود تمرکز می‌کند و آینده‌نگر به طور آشکار آینده خود را با دنبال کردن فرصت‌های کسب و کار جدید ایجاد می‌کند و بنابراین ابهام بیشتری دارند. دوم مجموعه‌ای از آزمایش‌های مبتنی بر مرور اجمالی محیطی که ابهام را کاهش می‌دهد، انجام داده‌اند. نتایج آن‌ها نشان می‌دهد که شرکت‌هایی که ابهام بیشتری دارند، محافظه‌کارتر گزارش می‌دهند. هان لی^{۳۳} (۲۰۱۸) در پژوهش خود رابطه بین محافظه‌کاری حسابداری غیر شرطی و مدیریت سود واقعی در شرکت‌های چینی نشان داده‌اند که پس از کنترل کیفیت کنترل داخلی و ریسک حسابرسی، رابطه منفی بین محافظه‌کاری حسابداری غیرشرطی و مدیریت سود واقعی، روشن می‌شود.

۳- فرضیه‌های پژوهش

در راستای مسئله پژوهش، مبانی نظری و پیشینه‌های بیان شده، فرضیه‌های پژوهش به شرح ذیل مطرح می‌شود.

- ۱) مدیریت سود واقعی بر رابطه میان خطای پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری اثرگذار است.
- ۲) مدیریت سود تعهدی بر رابطه میان خطای پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری اثرگذار است.

۴- روش شناسی پژوهش

نمونه آماری پژوهش حاضر، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. این نمونه شامل شرکت‌هایی است که از شرایط زیر برخوردار باشند:

- ۱) سال مالی شرکت منتهی به تاریخ پایان اسفند ماه هر سال باشد و شرکت طی دوره مورد بررسی تغییر سال مالی نداده باشند.

نقد کمتر یا اهرم مالی بیشتر است، شرکت‌ها اطلاعات حسابداری را با کیفیت بالا ارائه می‌کنند، زیان را به هنگام‌تر شناسایی می‌کنند و سود را معمولاً کمتر مدیریت می‌کنند. احمد و دوئلمن^{۱۷} (۲۰۱۳) نشان دادند اطمینان بیش از حد مدیریت موجب کاهش محافظه‌کاری مشروط و نامشروط می‌شود و نظارت بیرونی قوی، رابطه بین این دو متغیر را تحت تأثیر قرار نمی‌دهد. بیککی و هوی^{۱۸} (۲۰۱۴) در پژوهشی تحت عنوان محافظه‌کاری حسابداری و پیش‌بینی‌های سود مدیریتی، معتقد هستند که محافظه‌کاری حسابداری برای پیش‌بینی‌های سود، حاوی اطلاعات مفید است. زیرا محافظه‌کاری حسابداری می‌تواند پیش‌بینی‌های خوش بینانه مدیریت درباره سود را محدود نماید. آن‌ها هم چنین اذعان می‌نمایند که محافظه‌کاری حسابداری به عنوان یک مکانیزم نظام راهبری رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیر در پیش‌نمایی سود را محدود می‌نماید. عبدالکریم و همکاران^{۱۹} (۲۰۱۶) نشان دادند رابطه ای منفی بین محافظه‌کاری حسابداری و مدیریت سود وجود دارد. خوان گارسیا و همکاران^{۲۰} (۲۰۱۶) دریافتند محافظه‌کاری شرطی باعث کاهش مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی می‌شود. اما همچنین باعث می‌شود که تعادل و توازن بین مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی و مدیریت سود واقعی افزایش یابد. چارلز هسو و همکاران^{۲۱} (۲۰۱۷) در پژوهشی نشان دادند شرکت‌هایی که حسابداری محافظه‌کارانه‌ای دارند و توسط مدیران اجرایی بیش اعتماد اداره می‌شوند، عملکرد بهتری از جریان نقدی را نشان می‌دهند. علاوه بر این تأثیر مشترک بیش‌اعتمادی مدیران اجرایی و محافظه‌کاری حسابداری بر عملکرد شرکت در محیط‌های با عدم اطمینان بالا و در شرکت‌هایی که با محدودیت‌های تامین مالی کمتر مواجه هستند، قوی‌تر است. چیا چون هسیه و همکاران^{۲۲} (۲۰۱۸)، به بررسی این موضوع پرداختند که آیا محافظه‌کار بودن حسابداری می‌تواند به عنوان یک پاسخ منطقی به ابهام توضیح داده شود. آن‌ها دو معیار مختلف را برای سطح مشخص ابهام شرکت اتخاذ کرده‌اند. اولاً، شرکت

$$\begin{aligned} Conservatism_{i,t} = & \beta_0 + \beta_1 MFE_{i,t} + \beta_2 RM_{i,t} + \beta_3 MFE_{i,t} \times RM_{i,t} \\ & + \beta_4 Size_{i,t} + \beta_5 ROA_{i,t} + \beta_6 \frac{M}{B}_{i,t} + \beta_7 Z_{i,t-1} \\ & + \beta_8 Horizon_{i,t} + \beta_9 Age_{i,t} + \beta_{10} Cfo-Vol_{i,t-1} \\ & + \beta_{11} Sale-Gr-Vol_{i,t-1} + \beta_{12} op-Cycle_{i,t-1} + \varepsilon_{i,t} \end{aligned}$$

رابطه (۲)

$$\begin{aligned} Conservatism_{i,t} = & \beta_0 + \beta_1 MFE_{i,t} + \beta_2 AM_{i,t} + \beta_3 MFE_{i,t} \times AM_{i,t} \\ & + \beta_4 Size_{i,t} + \beta_5 ROA_{i,t} + \beta_6 \frac{M}{B}_{i,t} + \beta_7 Z_{i,t-1} \\ & + \beta_8 Horizon_{i,t} + \beta_9 Age_{i,t} + \beta_{10} Cfo-Vol_{i,t-1} \\ & + \beta_{11} Sale-Gr-Vol_{i,t-1} + \beta_{12} op-Cycle_{i,t-1} + \varepsilon_{i,t} \end{aligned}$$

۵-۱- متغیر وابسته

متغیر وابسته در این پژوهش محافظه‌کاری حسابداری می‌باشد. برای سنجش آن از مدل بال و شیوا کومار^{۲۴} (۲۰۰۵) که مدلی با متغیر مجازی مبتنی بر اطلاعات جریان وجه نقد عملیاتی به شرح زیر استفاده شده است.

رابطه (۳)

$$ACC_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 CFO_{i,t} + \beta_2 DCFO_{i,t} + \beta_3 DCFO \times CFO_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

در این مدل، $ACC_{i,t}$ ارقام تعهدی کل، $CFO_{i,t}$ جریان نقد عملیاتی $DCFO_{i,t}$ بیانگر متغیر مجازی مدل است که دارای دو ارزش ۰ و ۱ می‌باشد. این متغیر زمانی که $CFO_{i,t}$ منفی باشد عدد ۱ و در صورتی که $CFO_{i,t}$ مثبت باشد عدد ۰ به خود می‌گیرد. در مدل فوق ضریب β_3 نشان دهنده‌ی میزان تأثیرپذیری ارقام تعهدی از اخبار بد در برابر اخبار خوب است. در مدل مزبور هر چه β_3 مثبت و بزرگ‌تر باشد، سودهای گزارش شده محافظه‌کارانه‌تر خواهد بود.

۵-۲- متغیر مستقل

$MFE_{i,t}$ (خطای پیش‌بینی سود): برای اندازه‌گیری خطای پیش‌بینی سود، از شاخص درصد خطا

(۲) شرکت‌های تحت بررسی جزء شرکت‌های سرمایه‌گذاری، هلدینگ، واسطه‌گری مالی و بیمه نباشند.

(۳) اطلاعات و داده‌های آن‌ها در دسترس باشد.

(۴) معاملات سهام شرکت به طور مداوم در بورس اوراق بهادار تهران صورت گرفته باشد و توقف معاملاتی بیش از سه ماه در مورد سهام یاد شده اتفاق نیفتاده باشد.

(۵) شرکت از بین صنایع موجود، جزء صنعتی باشد که بعد از اعمال محدودیت‌های بندهای فوق برای انتخاب نمونه حداقل ۹ شرکت در آن صنعت باقی مانده باشد. با توجه به شرایط و محدودیت‌های فوق، از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در مجموع ۱۱۵ شرکت در دوره زمانی ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۶ به عنوان نمونه آماری پژوهش انتخاب شده است.

این تحقیق از آن جهت که از منابع و صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس استفاده می‌کند از جمله تحقیقات کتابخانه‌ای می‌باشد. این تحقیق از نظر هدف، تحقیقات کاربردی است. این تحقیق رویکردی قیاسی- استقرایی دارد و در میان انواع تحقیقات همبستگی جزء تحلیل‌های رگرسیونی می‌باشد و از حیث چگونگی مسائل مورد مطالعه و گردآوری اطلاعات از جمله تحقیقات توصیفی مشاهده‌ای از نوع همبستگی می‌باشد که ارتباط بین متغیرها، مورد بررسی قرار می‌گیرد و از نظر ماهیت داده‌ها، تحقیق کمی می‌باشد.

۵- مدل آزمون فرضیه‌ها و متغیرهای پژوهش

در این پژوهش از مدل‌های زیر برای آزمون فرضیه‌ها استفاده شده است.

رابطه (۱)

$$\frac{CGS_{i,t}}{TA_{i,t-1}} = \beta_0 + \beta_1 \frac{1}{TA_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{Sales_{i,t}}{TA_{i,t-1}} + \beta_3 \frac{\Delta Sales_{i,t}}{TA_{i,t-1}} + \beta_4 \frac{\Delta Sales_{i,t-1}}{TA_{i,t-1}} + \delta_{i,t}$$

CGS_{i,t}: بهای تمام شده کالای فروش رفته
 δ_{i,t}: باقیمانده مدل (به عنوان معیار هزینه تولید غیر-عادی در نظر گرفته شده است).

اندازه گیری هزینه‌های اختیاری غیر عادی
 رابطه ۶)

$$\frac{DISEXP_{i,t}}{TA_{i,t-1}} = \beta_0 + \beta_1 \frac{1}{TA_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{Sales_{i,t-1}}{TA_{i,t-1}} + \lambda_{i,t}$$

DISEXP_{i,t}: هزینه اختیاری برابر است با جمع هزینه-های توزیع، فروش و عمومی (عملیاتی)
 λ_{i,t}: باقیمانده مدل (به عنوان معیار هزینه اختیاری غیرعادی در نظر گرفته شده است).
 داده‌ها در هر سه مدل فوق به تفکیک هر صنعت و به صورت مقطعی چیده می‌شوند و مدیریت سود واقعی به صورت زیر محاسبه می‌شوند:

$$RM_{i,t} = \varepsilon_{i,t} \times (-1) + \delta_{i,t} + \lambda_{i,t} \times (-1)$$

RM_{i,t}: مدیریت سود واقعی
 باقیمانده مدل چهارم و ششم چون تاثیر معکوس بر سود دارد باید در منفی یک ضرب شود.

AM_{i,t}: (مدیریت سود تعهدی): برای اندازه گیری آن از مدل رگرسیون کوتاری و همکاران^{۲۸} (۲۰۰۵) استفاده می‌شود که در آن جزء باقیمانده معادله رگرسیون (ε_{i,t}) بیان‌گر اقلام تعهدی اختیاری است.

استفاده شده است. در این پژوهش سود پیش بینی شده سالانه ملاک قرار گرفته و چنانچه شرکت مبادرت به تجدید نظر در پیش‌بینی کرده باشد اولین پیش‌بینی در این تحقیق قرار گرفته است. معادله زیر چگونگی محاسبه شاخص فوق را نشان می‌دهد:
 (گانگ، ۲۰۰۹)

a_{i,t} = سود واقعی شرکت

f_{i,t} = سود پیش بینی شرکت

$$MFE_{i,t} = a_{i,t} - f_{i,t} / f_{i,t}$$

RM_{i,t} (مدیریت سود واقعی): برای محاسبه آن از مدل سه بخشی که توسط روی‌چاودار^{۲۵} (۲۰۰۶) معرفی شده و توسط پژوهش‌گران دیگری همچون کوهن و زاروین^{۲۶} (۲۰۱۰) و زانگ^{۲۷} (۲۰۱۲) که به منظور محاسبه‌ی یک معیار یکپارچه از اجزای مختلف مدیریت سود واقعی، باقی‌مانده هر سه مدل را جمع کرده‌اند، به شرح زیر استفاده شده است.

اندازه گیری جریان‌های نقد عملیاتی غیر عادی
 رابطه ۴)

$$\frac{CFO_{i,t}}{TA_{i,t-1}} = \beta_0 + \beta_1 \frac{1}{TA_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{Sales_{i,t}}{TA_{i,t-1}} + \beta_3 \frac{\Delta Sales_{i,t}}{TA_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t}$$

CFO_{i,t}: جریان‌های نقد عملیاتی، TA_{i,t-1}: جمع کل دارایی‌های در سال قبل، Sales_{it}: فروش، ΔSales_{i,t}: تغییرات فروش شرکت در سال نسبت به سال قبل
 ε_{i,t}: باقیمانده مدل (به عنوان معیار جریان‌های نقد عملیاتی غیرعادی در نظر گرفته شده است).

اندازه گیری هزینه‌های غیر عادی تولید
 رابطه ۵)

بنابراین می‌تواند بر محافظه‌کاری حسابداری تأثیر منفی داشته باشد (فروغی و عباسی، ۱۳۹۰؛ انصاری و صفری بیدسکان، ۱۳۹۳؛ السدی و همکاران، ۲۰۱۷). $Z_{i,t-1}$ (شاخص بحران مالی): به منظور کنترل آثار بالقوه بحران مالی، شاخص بحران مالی که بوسیله سلیمانی امیری ارائه و توسط حقیقت و موسوی (۱۳۸۶) تعدیل شده، به عنوان متغیر کنترلی در نظر گرفته شده است. تحلیل تجربی صورت گرفته نشان-دهنده این است که بحران مالی بر روی کیفیت سود و محافظه‌کاری حسابداری تأثیر منفی دارد (فنگ لی و همکاران، ۲۰۱۴).

$$Z_{i,t-1} = -1.1 - 2.1WCTA + 0.92CACL + 2.13PBTA + 0.76TETA + 0.38STA$$

WCTA (نسبت سرمایه در گردش به کل دارایی‌ها)، CACL (نسبت دارایی‌های جاری به بدهی جاری) PBTA (نسبت سود قبل از بهره و مالیات به کل دارایی‌ها)، TETA (نسبت حقوق صاحبان سهام به کل دارایی‌ها)، STA (نسبت فروش به کل دارایی‌ها) $Horizon_{i,t}$: لگاریتم طبیعی تعداد روزهایی است که مدیریت قبل از اعلام واقعی سود هر سهم به پیش‌بینی می‌پردازد با کمتر شدن فاصله زمانی پیش‌بینی تا اعلام واقعی سود، ابهام کمتر در نتیجه پیش‌بینی آن دقیق‌تر خواهد بود (خوش طینت و اکبری، ۱۳۸۷؛ حقیقت و همکاران، ۱۳۹۰). $Age_{i,t}$ (سن شرکت): از طریق لگاریتم طبیعی تعداد سال‌های تأسیس شرکت تا سال جاری بدست می‌آید. شرکت‌های با عمر بیشتر نسبت به شرکت‌های با عمر کمتر محافظه‌کاری حسابداری بالاتری دارند. بدین دلیل ما برای کنترل عمر شرکت از این متغیر استفاده می‌کنیم (فروغی و عباسی، ۱۳۹۰). $Sale-Gr-Vol_{i,t-1}$ (نوسان فروش): انحراف معیار رشد فروش در طول ۵ سال گذشته (شامل سال $t-1$) تقسیم بر متوسط رشد فروش در طول همان دوره. نوسانات جریان وجوه نقد حاصل از عملیات، نشان‌دهنده عدم قطعیت سود و پایین‌تر بودن محافظه‌کاری حسابداری است. برای کنترل نوسانات جریان وجوه نقد عملیاتی از این متغیر

$$\frac{TA_{i,t}}{Assets_{i,t-1}} = \beta_0 + \beta_1 \frac{1}{Assets_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{(\Delta REV_{i,t} - \Delta REC_{i,t})}{Assets_{i,t-1}} + \beta_3 \frac{PPE_{i,t}}{Assets_{i,t-1}} + \beta_4 \frac{NI_{i,t}}{Assets_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t}$$

$TA_{i,t}$: کل اقلام تعهدی حسابداری، $Assets_{i,t-1}$: جمع کل دارایی‌های در سال قبل، $\Delta REV_{i,t}$: تغییرات درآمد فروش شرکت در سال نسبت به سال قبل، $\Delta REC_{i,t}$: تغییرات حسابها و اسناد دریافتی در سال نسبت به سال قبل، $PPE_{i,t}$: مبلغ ناخالص اموال، تجهیزات و ماشین‌آلات؛ $NI_{i,t}$: سود خالص، i : شرکت، t : سال، $t-1$: سال قبل

۵-۳- متغیرهای کنترلی

$Size_{i,t}$ (اندازه شرکت): برای اندازه‌گیری اندازه شرکت از لگاریتم طبیعی ارزش دفتری کل دارایی‌ها استفاده شده است. به احتمال زیاد شرکت‌های بزرگتر نسبت به شرکت‌های کوچکتر محافظه‌کاری حسابداری بالاتری دارند. بدین دلیل ما برای کنترل اندازه شرکت از این متغیر استفاده می‌کنیم (فنگ لی و همکاران^{۲۹}، ۲۰۱۴، اعتمادی و همکاران، ۱۳۹۱؛ فروغی و عباسی، ۱۳۹۰؛ انصاری و صفری بیدسکان، ۱۳۹۳؛ السدی و همکاران^{۲۰}، ۲۰۱۷). $ROA_{i,t}$ (بازده دارایی): برای اندازه‌گیری آن، از نسبت سود شرکت قبل از کسر مالیات به مجموع دارایی‌ها استفاده می‌شود، شرکت‌هایی که بازده دارایی‌های آن بیشتر است محافظه‌کاری پایین‌تر است (فروغی و عباسی، ۱۳۹۰؛ انصاری و صفری بیدسکان، ۱۳۹۳؛ السدی و همکاران، ۲۰۱۷). $M/B_{i,t}$ (نسبت ارزش بازار حقوق صاحبان سهام بر ارزش دفتری آن): که از طریق تقسیم ارزش بازار حقوق صاحبان سهام (قیمت بازار سهام در آخرین روز معاملاتی ضربدر تعداد سهام) تقسیم بر ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام. در شرکت‌هایی که نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری بیشتر است عدم تقارن اطلاعاتی و عدم اطمینان اطلاعاتی بالاتر است

طولانی بودن چرخه عملیاتی نشان دهنده بیشتر بودن عدم قطعیت سود و پایین‌تر بودن محافظه‌کاری حسابداری است. بدین دلیل ما برای کنترل طول چرخه عملیاتی از این متغیر استفاده می‌کنیم (فنگ لی و همکاران، ۲۰۱۴).

۶- یافته‌های پژوهش

۶-۱- آماره توصیفی متغیرهای پژوهش

در جدول ۱ برخی از مفاهیم آمار توصیفی متغیرها، شامل میانگین، میانه، حداقل مشاهدات، حداکثر مشاهدات و انحراف معیار ارائه شده است. به عنوان مثال، نتایج نشان می‌دهد که در شرکت‌های مورد بررسی میانگین متغیر محافظه‌کاری حسابداری ۰,۱۰۹ می‌باشد که با توجه به انحراف معیار (۰,۴۹۹) از نوسان پذیری بالایی برخوردار است و میانگین متغیر بازده دارایی‌ها ۰,۱۰۷ و حداکثر و حداقل آن به ترتیب ۰,۶۳۰ و -۰,۳۴۰ می‌باشد که به توجه به انحراف معیار (۰,۱۳۸) از نوسان بالایی برخوردار است.

کنترلی استفاده می‌کنیم (فنگ لی و همکاران، ۲۰۱۴). CFO-Vol_{i,t} (نوسان جریان‌های نقدی عملیاتی): انحراف معیار جریان نقدی عملیاتی (تقسیم بر کل دارایی‌های ابتدای دوره) در طول ۵ سال گذشته (شامل سال t-۱) تقسیم بر میانگین جریان نقدی عملیاتی (تقسیم بر کل دارایی‌های ابتدای دوره) در طول همان دوره. نوسانات جریان وجوه نقد حاصل از عملیات، نشان دهنده عدم قطعیت سود و پایین‌تر بودن محافظه‌کاری حسابداری است. برای کنترل نوسانات جریان وجوه نقد عملیاتی از این متغیر کنترلی استفاده می‌کنیم (فنگ لی و همکاران، ۲۰۱۴).

Op-Cycle_{i,t} (چرخه عملیاتی): که به صورت ذیل محاسبه می‌شود:

$$OPCYCLE = Ln \left(\frac{360}{\frac{\text{خالص فروش}}{\text{میانگین حساب های دریافتی}}} + \frac{360}{\frac{\text{بهای تمام شده کالای فروخته شده}}{\text{میانگین موجودی کالا}}} \right)$$

جدول ۱- آماره‌های توصیفی پژوهش

متغیرها	نماد	تعداد مشاهدات	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار
محافظه‌کاری حسابداری	CONSERVATISM	۱۰۳۵	۰.۱۰۹	۰	۳.۲۵۷	۰	۰.۴۹۹
خطای پیش بینی سود	MFE	۱۰۳۵	-۰.۳۸۲	-۰.۲۹۰	۱.۰۴۰	-۱.۴۴۰	۰.۴۱۸
مدیریت سود واقعی	RM	۱۰۳۵	-۰.۳۳۳	-۰.۲۶۰	۰.۲۸۹	-۱.۴۲۹	۰.۳۴۱
مدیریت سود تعهدی	AM	۱۰۳۵	۰.۲۲۹	۰.۱۵۷	۱.۸۲۹	۰.۰۰۴	۰.۲۶۹
اندازه شرکت	SIZE	۱۰۳۵	۱۳.۹۳۲	۱۳.۷۵۰	۱۹.۱۱۰	۱۰.۱۰۰	۱.۴۵۵
بازده دارایی‌ها	ROA	۱۰۳۵	۰.۱۰۷	۰.۰۹۰	۰.۶۳۰	-۰.۳۴۰	۰.۱۳۸
نسبت ارزش بازار حقوق صاحبان سهام بر ارزش دفتری آن	MTB	۱۰۳۵	۱.۷۱۰	۱.۴۷۰	۵.۷۹۰	۰.۵۷۰	۰.۸۱۳
شاخص بحران مالی	Z	۱۰۳۵	۰.۷۲۵	۰.۴۷۰	۳۹.۰۱	-۰.۹۵۰	۱.۹۱۱
سن شرکت	AGE	۱۰۳۵	۲.۴۹۷	۲.۵۶۵	۳.۶۸۹	۰	۰.۵۸۲
افق پیش بینی	HORIZON	۱۰۳۵	۴.۹۲۷	۴.۹۳۴	۵.۶۴۲	۳.۸۵۰	۰.۳۰۵
نوسان فروش	SALE_GROW_VOL	۱۰۳۵	۰.۳۵۱	۰.۲۵۰	۴.۸۳۰	۰.۰۱۰	۰.۴۴۰
نوسان جریان‌های نقدی عملیاتی	CFO_VOL	۱۰۳۵	۰.۰۹۴	۰.۰۷۰	۰.۵۰۰	۰.۰۱۰	۰.۰۷۲
چرخه عملیاتی	OPCYCLE	۱۰۳۵	۵.۴۹۸	۵.۵۵۰	۶.۸۹۰	۳.۸۲۰	۰.۶۲۵

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۶-۲- ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش

کاری حسابداری همبستگی مستقیم و معناداری دارند. نتایج همچنین نشان می‌دهد که، مدیریت سود واقعی، مدیریت سود تعهدی، اندازه شرکت، عمر شرکت، افق پیش‌بینی و نوسان جریان‌های نقدی عملیاتی با محافظه‌کاری حسابداری همبستگی معناداری ندارند.

نتایج بدست آمده از جدول ۲ ضریب همبستگی نشان می‌دهد که در سطح اطمینان ۹۵٪، خطای سود پیش‌بینی مدیریت، بازده دارایی، نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری و شاخص بحران مالی با محافظه‌کاری حسابداری همبستگی معکوس و معناداری دارند در حالی که، نوسان فروش و چرخه عملیاتی با محافظه-

جدول ۲- ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش

ردیف	متغیرها	(۱)	(۲)	(۳)	(۴)	(۵)	(۶)	(۷)	(۸)	(۹)	(۱۰)	(۱۱)	(۱۲)	(۱۳)
(۱)	CONSERVATISM	1												
	احتمال	----												
(۲)	MFE	-0.106	1											
	احتمال	0.0143	----											
(۳)	RM	0.025	-0.048	1										
	احتمال	0.561	0.271	----										
(۴)	AM	-0.029	-0.062	-0.028	1									
	احتمال	0.495	0.153	0.523	----									
(۵)	SIZE	-0.031	-0.009	-0.004	-0.019	1								
	احتمال	0.470	0.818	0.925	0.658	----								
(۶)	ROA	-0.209	-0.024	-0.260	-0.042	0.106	1							
	احتمال	0.000	0.572	0.000	0.329	0.013	----							
(۷)	MTB	-0.128	0.085	-0.185	0.043	0.392	0.392	1						
	احتمال	0.003	0.048	0.000	0.315	0.001	0.001	----						
(۸)	Z	-0.232	-0.047	-0.044	-0.029	0.215	0.491	-0.061	1					
	احتمال	0.000	0.272	0.309	0.504	0.000	0.159	0.159	----					
(۹)	AGE	0.103	0.056	-0.017	0.013	-0.166	-0.059	-0.047	-0.045	1				
	احتمال	0.173	0.198	0.702	0.756	0.000	0.169	0.279	0.301	----				
(۱۰)	HORIZON	0.050	-0.037	0.144	0.062	-0.082	-0.121	-0.198	-0.276	0.031	1			
	احتمال	0.244	0.398	0.000	0.154	0.059	0.005	0.000	0.472	0.154	----			
(۱۱)	SALE_GROW_VOL	0.119	-0.079	0.105	0.086	0.061	0.121	-0.052	-0.017	-0.184	0.074	1		
	احتمال	0.005	0.068	0.015	0.046	0.159	0.004	0.228	0.701	0.000	0.089	0.046	----	
(۱۲)	CFO_VOL	-0.044	0.052	0.045	0.014	-0.003	-0.075	-0.035	0.063	-0.00	0.015	0.014	0.045	1
	احتمال	0.311	0.232	0.301	0.746	0.116	0.943	0.029	0.415	0.146	0.998	0.721	0.746	----
(۱۳)	OPCYCLE	0.173	-0.065	-0.015	-0.026	0.001	0.132	-0.119	0.041	0.056	0.056	-0.065	-0.026	-0.015
	احتمال	0.000	0.133	0.735	0.545	0.539	0.803	0.982	0.0023	0.006	0.3474	0.193	0.134	0.545

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۶-۳- یافته‌های پژوهش

بهترین تخمین زن های بدون تورش خطی باشند، بررسی و آزمون می‌شوند. لذا نوع آزمون و آماره استفاده شده در این پژوهش و نتایج آن‌ها به شرح جدول ۳ می‌باشد.

۶-۳-۱- آزمون مفروضات مدل رگرسیون خطی

مجموعه‌ای از مفروضات، برای اینکه در مدل رگرسیون خطی، تخمین‌زن های ضرایب رگرسیون،

جدول ۳- آزمون مفروضات مدل رگرسیون خطی

نوع آزمون استفاده شده	نوع آماره استفاده شده	نتیجه
آزمون ثابت بودن واریانس جزء خطا (باقیمانده‌ها)	آزمون وایت	در هر دو مدل وجود همسانی واریانس جزء خطا رد شده و به منظور رفع ناهمسانی، در هر دو مدل از رگرسیون حداقل مربعات تعمیم یافته استفاده شده است
آزمون عدم وجود خود همبستگی جزء خطا (باقیمانده‌ها)	آزمون بروش گادفری	عدم وجود خود همبستگی جزء خطا در هر دو مدل
آزمون عدم وجود هم‌خطی بین متغیرهای توضیحی	عامل تورم واریانس ^{۳۱}	میزان تورم واریانس متغیرهای مستقل و کنترلی مدل‌های پژوهش کمتر از ۱۰ و در حد مجاز خود قرار داشته است

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۳-۳-۶- آزمون انتخاب الگوی برازش

داده‌های این پژوهش از نوع ترکیبی می‌باشد. اما قبل از تخمین مدل‌ها لازم است که روش تخمین (تلفیقی یا تابلویی) مشخص گردد. برای این منظور از آزمون‌های چاو (F لیمر) و هاسمن استفاده شده است. همانطور که در جدول ۴ منعکس گردیده، احتمال اف لیمر هر دو مدل پژوهش بیشتر از ۵٪ می‌باشد لذا برای تخمین این مدل‌ها از روش تلفیقی استفاده می‌شود. و نیازی به انجام آزمون هاسمن وجود ندارد.

جدول ۴- آزمون انتخاب الگوی برازش

مدل	آزمون	آماره	احتمال	نتیجه
اول	F لیمر	0.6243	0.5996	روش تلفیقی
دوم	F لیمر	0.4347	0.7283	روش تلفیقی

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۳-۳-۶- آزمون فرضیه‌های پژوهش

نتایج آزمون فرضیه یک در جدول ۴ نشان می‌دهد، مقدار احتمال (یا سطح معنی داری) F برابر ۰,۰۰۰۰ بوده و چون این مقدار کمتر از ۰,۰۵ است، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود، یعنی مدل معنی‌دار است. مقدار آماره دوربین-واتسون ۲,۱۲۲ می‌باشد که این مقدار، عدم وجود خود همبستگی خطاها را نشان می‌دهد. نتایج مربوط به ضریب تعیین تعدیل شده بیانگر این است که، تقریباً ۱۴,۹٪ تغییرات متغیر وابسته به وسیله

متغیرهای مستقل مدل، توضیح داده می‌شوند. همچنین نتایج حاصل از متغیرهای کنترلی نشان می‌دهد که در سطح اطمینان ۹۵٪، اندازه شرکت، بازده دارایی‌ها و نوسان جریان‌های نقدی عملیاتی بر محافظه‌کاری حسابداری تأثیر منفی و معناداری دارند در حالی که، عمر شرکت، نوسان فروش و چرخه عملیاتی بر محافظه‌کاری حسابداری تأثیر مثبت و معناداری دارند.

در حالت کلی نتایج پژوهش نشان می‌دهد که با توجه به ضریب متغیر تعاملی خطای سود پیش بینی مدیریت*مدیریت سود واقعی، (0.731) و آماره تی - استیودنت و سطح معناداری آن (۰,۰۰۰۰)، در سطح اطمینان ۹۵٪ فرضیه یک تایید می‌گردد. در نتیجه مدیریت سود واقعی بر رابطه میان خطای پیش بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری تأثیر مثبت و معناداری دارد به عبارت دیگر، مدیریت سود واقعی رابطه مثبت میان خطای پیش بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری را تقویت می‌کند.

نتایج آزمون فرضیه دو در جدول ۴ نشان می‌دهد که، مقدار احتمال (یا سطح معنی داری) F برابر ۰,۰۰۰۰ بوده و چون این مقدار کمتر از ۰,۰۵ است، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود، یعنی مدل معنی‌دار است. مقدار آماره دوربین-واتسون ۲,۱۴۳ می‌باشد که این مقدار، عدم وجود خود همبستگی خطاها را نشان می‌دهد. نتایج مربوط به ضریب تعیین تعدیل شده بیانگر این است که، تقریباً ۱۵,۸٪ تغییرات متغیر وابسته به وسیله

پژوهش نشان می‌دهد که با توجه به ضریب متغیر تعاملی خطای سود پیش‌بینی مدیریت*مدیریت سود تعهدی، (0.023) و آماره تی استیودنت و سطح معناداری آن (0.736)، در سطح اطمینان ۹۵٪ فرضیه دو تایید نمی‌گردد. در نتیجه مدیریت سود واقعی بر رابطه میان خطای پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری تأثیر مثبت دارد ولی این تأثیر معنادار نمی‌باشد.

متغیرهای مستقل مدل، توضیح داده می‌شوند. همچنین نتایج حاصل از متغیرهای کنترلی نشان می‌دهد که در سطح اطمینان ۹۵٪، بازده دارایی‌ها، نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری، شاخص بحران مالی، افق پیش‌بینی و نوسان جریان‌های نقدی عملیاتی بر محافظه‌کاری حسابداری تأثیر منفی و معناداری دارند در حالی که، عمر شرکت، نوسان فروش و چرخه عملیاتی بر محافظه‌کاری حسابداری تأثیر مثبت و معناداری دارد. در حالت کلی نتایج

جدول ۴- آزمون برازش مدل و آزمون فرضیه‌ها

مدل ۲ (بر اساس اثر مدیریت سود تعهدی)			مدل ۱ (بر اساس اثر مدیریت سود واقعی)			نماد	متغیر
معنی داری	آماره تی استیودنت	ضریب	معنی داری	آماره تی استیودنت	ضریب		
0.077	-1.772	-0.060	0.521	-0.642	-0.219	C	عرض از مبدأ
0.027	-2.211	-0.040	0.000	3.460	0.108	MFE	خطای پیش‌بینی سود مدیریت
0.899	0.126	0.002	0.861	-0.175	-0.023	RM or AM	مدیریت سود (واقعی/تعهدی)
0.736	0.337	0.023	0.000	4.196	0.731	MFE*RM or AM	اثر مدیریت سود بر خطای پیش‌بینی
0.871	0.161	0.000	0.000	-6.090	-0.008	SIZE	اندازه شرکت
0.000	-3.477	-0.101	0.000	-8.404	-0.730	ROA	بازده دارایی‌ها
0.045	-2.007	-0.003	0.171	-1.369	-0.002	MTB	نسبت ارزش بازار حقوق صاحبان سهام بر ارزش دفتری آن
0.010	-2.556	-0.001	0.169	-1.375	-0.003	Z	شاخص بحران مالی
0.002	3.051	0.018	0.000	10.840	0.105	AGE	سن شرکت
0.027	-2.206	-0.014	0.441	-0.771	-0.040	HORIZON	افق پیش‌بینی
0.022	2.294	0.015	0.021	2.300	0.114	SALE_GROW_VOL	نوسان فروش
0.002	-3.043	-0.086	0.000	-10.045	-0.346	CFO_VOL	نوسان جریان‌های نقدی عملیاتی
0.000	3.505	0.019	0.000	5.499	0.069	OPCYCLE	چرخه عملیاتی
0.158			0.149				ضریب تعیین
2.143			2.122				F آماره
7.658			7.250				سطح خطا آماره F تعدیل شده
0.0000			0.0000				آماره دوربین واتسون

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۷- بحث و نتیجه‌گیری

مدیریت سود واقعی در خطای پیش‌بینی سود افزایش یابد، محافظه‌کاری حسابداری نیز افزایش می‌یابد. همچنین، رابطه معناداری بین اثر مدیریت سود تعهدی در خطای پیش‌بینی سود با محافظه‌کاری حسابداری وجود ندارد. با توجه به نظریه کارگزاری،

نتایج پژوهش نشان می‌دهد رابطه مثبت و معناداری بین اثر مدیریت سود واقعی بر خطای پیش‌بینی سود با محافظه‌کاری حسابداری (به عنوان یکی از معیار کیفیت سود) وجود دارد، یعنی هرچه اثر

نقش مدیر به عنوان نماینده یا کارگزار و بواسطه قدرتی که به او تفویض شده است احتمال این وجود دارد که به دنبال حداکثر کردن ثروت و منافع شخصی خود باشد و به گونه‌ای بر خلاف منافع سهامداران عمل نماید و از آن جایی که مدیران نسبت به سایر مشارکت کنندگان بازار، درک بهتری از اثرات حسابداری محافظه کارانه‌ی شرکت بر سودهای آتی دارند حداقل به طور جزئی، پیش‌بینی‌های خود را از بابت اثر محافظه‌کاری با استفاده از انتخاب روش‌های حسابداری از جمله مدیریت سود واقعی یا تعهدی، تعدیل می‌کنند. با این وجود اطلاعات مدیران از چشم اندازه‌های سود شرکت، می‌تواند به دلیل عدم اطمینان-های محیط اقتصادی و عملیاتی شرکت، همراه با خطا باشد. بنابراین با توجه به گذشته‌نگر بودن اطلاعات ارائه شده شرکت از جمله سود و تمایل سرمایه‌گذاران به ارائه اطلاعاتی راجع به آینده از جمله پیش‌بینی سود هر سهم، دقت پیش‌بینی توسط مدیریت و رابطه آن بر محافظه‌کاری حسابداری با اهمیت می‌باشد. در نتیجه محافظه‌کاری موجب می‌شود تا مدیر و سایر گروه‌ها نظیر سهامداران مبالغ کمتری از سود را دریافت نمایند. در نتیجه این موضوع موجب افزایش ارزش شرکت می‌شود. به نظر واتس (۲۰۰۳)، محافظه‌کاری حسابداری می‌تواند با به تأخیر انداختن شناسایی سود و بواسطه الزام قابلیت تأیید و اثبات خود در شناسایی سود و دارایی‌ها، رفتار فرصت طلبانه و جانبدارانه مدیر را در بیش‌نمایی سود و دارایی‌ها محدود نماید. هم‌چنین اعتقاد بر آن است که محافظه‌کاری حسابداری می‌تواند حساب‌برسان و مدیران واحدهای تجاری را در مقابل دعاوی حقوقی و قضایی علیه آنها، مصون نماید. وی محافظه‌کاری حسابداری را مکانیزم مؤثری برای رفع تضاد منافع در قراردادهای مختلف میان واحد تجاری و افراد طرف قرارداد آن می‌داند. به عقیده این پژوهشگر محافظه‌کاری بواسطه کم‌نمایی دارایی‌ها و سود، موجب محدود شدن تقسیم سود، پاداش مدیریت و کاهش هزینه‌های نمایندگی مرتبط با آن می‌شود. از این رو محافظه‌کاری حسابداری را، یکی از مکانیزم‌های موثر در نظریه

کارگزاری می‌داند. (بنی‌مهد و همکاران ۱۳۹۲). نتایج این پژوهش در بخش اثر مدیریت سود واقعی با یافته‌های لطفی و حاجی پور (۱۳۸۹)، یوسف زاده و شریفی‌پور (۱۳۹۴)، صالحی و بهرامی (۱۳۹۷) (که به عقیده‌ی آنها شرکت‌هایی که حسابداری محافظه کارانه تری دارند، خطای مدیریت در پیش‌بینی سود کمتر است) و علی پناه و همکاران (۱۳۹۲) (که به عقیده‌ی آنها شرکت‌هایی که حسابداری محافظه کارانه تری دارند، خطای مدیریت در پیش‌بینی سود بیشتر است) از منظر اینکه بیانگر رابطه‌ی معنادار میان خطای پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری می‌باشد، همسو و از منظر ارتباط (مثبت و منفی) غیر همسو است. ولی در بخش اثر مدیریت سود تعهدی غیر همسو می‌باشند.

همچنین نتایج این پژوهش در بخش مدیریت سود واقعی با یافته‌های وایهو و همکاران (۲۰۰۹)، بیکی و هوی (۲۰۱۴)، عبدالکریم و همکاران (۲۰۱۶) و هان لی (۲۰۱۸)، از منظر اینکه بیانگر رابطه‌ی معنادار میان خطای پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری می‌باشد، همسو و از منظر ارتباط (مثبت و منفی) غیر همسو است. اما در بخش مدیریت سود تعهدی به همراه یافته‌های خوان گارسیا و همکاران (۲۰۱۶)، غیر همسو می‌باشند. آنها نشان دادند میان پیش‌بینی سود توسط مدیران و محافظه‌کاری حسابداری رابطه‌ای منفی وجود دارد و محافظه‌کاری حسابداری می‌تواند، خطای پیش‌بینی سود توسط مدیران را کاهش دهد و هزینه‌های قضایی و حقوقی علیه آنها را در پیش‌بینی سود کاهش دهد. این امر نشان می‌دهد که مدیریت قوی شرکت‌ها، استفاده از محافظه‌کاری حسابداری را به جای انتشار پیش‌بینی‌های سود مدیریتی برای کاهش نامتقارن اطلاعات و به حداقل رساندن موارد قانونی مناسب برای شرکت، تشویق می‌کند بنابراین می‌توان نتیجه گرفت شرکت‌ها از اثر مدیریت سود واقعی بر خطای پیش‌بینی جهت محافظه‌کاری حسابداری (طبق پژوهش رابطه مثبت با هم دارند) جهت حداقل رساندن موارد قانونی استفاده می‌کنند.

- بر اساس نتایج تحقیق می‌توان گفت در محیط اقتصادی ایران با توجه به اینکه اختیار گزارشگری مجاز محدود و اندکی وجود دارد، مدیران به میزان کمتری سود را از طریق ارقام تعهدی مدیریت می‌کنند و در برابر، اتکای بیشتری بر فعالیت‌های واقعی دارند. در واقع، محدود ساختن اختیار گزارشگری (مثلاً از طریق تصویب قوانین و مقررات بیشتر یا تشدید نظارت‌ها)، مدیریت را وادار می‌کند که روشی غیر از ارقام تعهدی را برای دستیابی به اهداف گزارشگری خود بیابد و وی را به سازماندهی معاملات تشویق می‌کند. در نتیجه، مدیریت، فعالیت‌های واقعی را جایگزین ارقام تعهدی خواهد کرد. بسیاری از مطالعاتی که بر استفاده از روش‌های مدیریت سود تعهدی و واقعی در پاسخ به تغییرات در محیط قانونی متمرکز شده‌اند، بیان نموده‌اند که تصویب و اعمال مقررات و استانداردهای بیشتر و دقیق‌تر، باعث می‌شود شرکت‌ها فعالیت‌های واقعی را جایگزین روش‌های تعهدی نمایند (ایزدی نیا و همکاران، ۱۳۹۴). از این رو به سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران مالی پیشنهاد می‌شود مدیریت سود واقعی را شاخص مناسبی در راستای افزایش کیفیت سود در مقایسه با مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی در نظر بگیرند و در مدل‌های تصمیم‌گیری خود آن را لحاظ نمایند.
- فهرست منابع**
- * اعتمادی، حسین، مومنی، منصور و فرج زاده دهکردی (۱۳۹۱). "مدیریت سود، چگونه کیفیت سود شرکت‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهد؟" مجله پژوهش‌های حسابداری مالی؛ شماره دوم؛ صص ۱۰۱-۱۲۲.
- * اسکندر، هدی، (۱۳۹۳)، تئوری حسابداری (چاپ اول)، تهران، ماهان.
- * ایزدی نیا، ناصر، دری سده، مصطفی، نرگسی، مسعود. (۱۳۹۴). "بررسی مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی مدیریت واقعی سود در دوره‌های قبل و بعد از تصویب قانون بازار اوراق بهادار ایران"، دانش حسابداری، شماره ۲۱، صص ۵۵-۸۱.
- * بنی مهد، بهمن، مهدی عربی، شیوا حسن پور (۱۳۹۶)، "پژوهش‌های تجربی و روش‌شناسی در حسابداری، چاپ سوم، تهران، انتشارات ترمه.
- * بنی مهد، بهمن، تهمینه باغبانی، (۱۳۸۸)، "اثر محافظه‌کاری حسابداری، مالکیت دولتی، اندازه شرکت و نسبت اهرمی بر زیان‌دهی شرکت‌ها"، فصلنامه علمی پژوهشی بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۶، شماره ۵۸، صص ۵۳-۷۰.
- * بنی مهد، بهمن، مهدی مراد زاده و محمد جعفر ولیخانی، (۱۳۹۲)، "محافظه‌کاری و پاداش مدیریت"، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری و حسابرسی مدیریت، سال هفتم، شماره ۲۲، صص ۲۱-۳۴.
- * حاجیه، زهره، چناری بوکت، حسن (۱۳۹۵)، "رابطه بین مدیریت سود و خطای پیش‌بینی سود (با تاکید بر صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای و پایان‌دوره‌ای)"، فصلنامه علمی-پژوهشی مدیریت دارایی و تأمین مالی سال چهارم، شماره دوم، صص ۲۹-۴۸.
- * حقیقت، حمید، موسوی، سید احمد، (۱۳۸۶)، "بررسی نقش عوامل رشد فروش و شاخص بحران مالی در پیش‌بینی بازده سهام" فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۷، صص ۶۳-۸۲.
- * صالحی، سعید، بهرامی، فرشته (۱۳۹۷)، "رابطه بین محافظه‌کاری حسابداری و پیش‌بینی سود مدیریت"، کنگره ملی تحقیقات بنیادین در مدیریت اقتصاد و حسابداری، تهران، دانشگاه غیر انتفاعی اوج، https://www.civilica.com/paper_EMACON_G01-001
- * علی پناه، صبری، اسماعیل زاده، حجت، مشایخی، بیتا (۱۳۹۲)، "خطای پیش‌بینی مدیریت از سود و تأثیر حسابداری محافظه‌کارانه بر آن"، فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت سال دوم، شماره پنجم، صص ۲۷-۳۷.
- * لطفی، احمد و حاجی پور، میثم (۱۳۸۹)، "بررسی تأثیر محافظه‌کاری بر خطای مدیریت در پیش

- * Abdullah Alsaadi, M. Shahid Ebrahim, Aziz Jaafar (2017) "Corporate Social Responsibility, Shariah-Compliance, and Earnings Quality. J Financ Serv Res (2017) 51:169-194
- * Ahmed, A.S. & Duellman, S. (2013). Managerial overconfidence and accounting conservatism. *Journal of Accounting Research*, 51(1): 1- 30.
- * Ball, R and Shivakumar, L., (2005). Earnings Quality In U K Private Firms: Comparative Loss Recognition Timeliness. *Journal Of Accounting And Economics*. Vol 39 (1), p 83-128.
- * Basu, S. (1997). "The Conservatism Principle and The Systematic Timeliness of Earnings". *Journal of Accounting and Economics*, 24, 3-37.
- * Bliss, J. H. (1924). *Management through Accounts*. New York, NY: The Roland Press Co.
- * Bloomfield, R.J. (2002). "The incomplete revelation hypothesis and financial reporting".
- * Carlson, s., and Chenchuramaiah, T B. (1997). "Ownership differences and firm's income smoothing behavior". *Journal of Business finance & accounting*, Vol, 31. No
- * Chang A. and Shiva K. (2010), Earnings Management and Earnings Predictability, www.ssrn, working paper.
- * Charles Hsu, Kirill E. Novoselov, and Rencheng Wang (2017) Does Accounting Conservatism Mitigate the Shortcomings of CEO Overconfidence?. *The Accounting Review*: November 2017, Vol. 92, No. 6, pp. 77-101.
- * Chia-Chun Hsieh , Zhiming Ma , Kirill E. Novoselov (2018) "Accounting conservatism, business strategy, and ambiguity" Contents lists available at Science Direct, Accounting, Organizations and Society, journal homepage: www.elsevier.com/locate/aos
- * Cohen, D.A. and P. Zarowin. 2010. Accrual-based and real earnings management activities around seasoned equity offerings. *Journal of Accounting and Economics* 50 (1): 2-19
- * Evans, M., Houston, R., Peters, M., and Pratt, J. (2014). Reporting regulatory environments and earnings management: U.S. and non-U.S. firms using U.S. GAAP or IFRS. *The Accounting Review* In-Press. doi: http://dx.doi.org/ 10.2308/ accr-51008.
- * Feng Li, Indra Abeysekera, Shiguang Ma (2014), "The effect of financial status on
- بینی سود" ، مجله حسابداری مدیریت، شماره ۴، صص ۱۷-۳۳.
- * یوسف‌زاده، نسرین، شریفی‌پور، بهاره (۱۳۹۴)، "بررسی تاثیر دشواری پیش‌بینی و تامین مالی خارجی بر رابطه‌ی بین محافظه‌کاری و خطای پیش‌بینی مدیریت"، مجله علمی-پژوهشی دانش حسابداری مالی، دوره دوم، شماره ۴، پیاپی ۷، صص ۱۵۵-۱۷۴.
- * خدامی‌پور، احمد، دری سده، مصطفی، پور اسماعیلی، آزاده (۱۳۹۴)، " بررسی تاثیر اطمینان بیش از حد مدیریت بر محافظه‌کاری با در نظر گرفتن نظارت بیرونی"، بررسی حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۲، شماره ۲، صص ۱۸۳-۲۰۲
- * خوش طینت، محسن؛ اکبری، مرتضی (۱۳۸۷). ارزیابی متغیرهای موثر بر اعتبار پیش بینی سود توسط مدیریت، فصلنامه مطالعات حسابداری، شماره ۱۹، صص ۴۹-۲۱.
- * حقیقت، حمید؛ بختیاری، مسعود؛ بهشتی پور، محمدتقی (۱۳۹۰). رتبه بندی عوامل موثر بر میزان دقت پیش بینی سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در زمان افزایش سرمایه، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۸، ش ۶۵، صص ۶۲-۴۱.
- * انصاری، عبدالمهدی؛ صفری بیدسکان، سعید (۱۳۹۳). بررسی محافظه کاری در سود حسابداری و عوامل موثر بر آن، مجله علمی-پژوهشی دانش حسابداری مالی، دوره ۱، شماره ۱، صص ۱۲۷-۱۰۹.
- * فروغی، داریوش؛ عباسی، جواد (۱۳۹۰). بررسی عوامل موثر بر اعمال محافظه کاری حسابداری، فصلنامه پژوهش های تجربی حسابداری مالی، شماره اول، صص ۱۳۲-۱۱۳.
- * Abdul Haque , Azhar Mughal & Zohaib Zahid (2016) "Earning Management and the Role of Accounting Conservatism at Firm Level", *International Journal of Economics and Finance*; Vol. 8, No. 2; 2016 *Accounting Horizons* , Vol.16(3) : 233-243.

- * Sanjaya, P.S. and Saragih, M.F. (2012). The Effect of Real Activities Manipulation on Accrual Earnings Management: The Case in Indonesia Stock Exchange (IDX). *Journal of Modern Accounting and Auditing*, Vol. 8, No. 9, 1291-1300
- * Schipper, K. (1989). Commentary on earnings management. *Accounting Horizons*, 3: 91-102
- * Sun, Y. X u, W. (2012) “ the role of accounting conservatism in management forecast bias, *journal of contemporary accounting & economics*.
- * Watts, R.(2003) “Conservatism in accounting part I: explanations and implications. *Accounting Horizons*, 17: 207-221.
- * Zang, A. Y.(2012). Evidence on the tradeoff between real activities manipulation and accrualbasedearnings management. *The Accounting Review*87 (2): 675-703
- earnings quality of Chinese listed companies”, *Journal of Asia Pacific Business*, Vol.15, No.2, pp.4-26.
- * Gong, G., Yue Li, L. and Xie, H. (2009). "The Association between Management Earning Forecast Errors and Accruals" *Accounting Review*, Vol. 84, No. 2, PP. 497-530
- * Gramlich, J.D. and Sørensen, O. (2004) "Voluntary management earnings forecasts and discretionary accruals: evidence from Danish IPOs", *European Accounting Review*, 13(2):235.
- * Han Li (2018), *Unconditional Accounting Conservatism and Real Earnings Management*. *International Journal of Financial Research* Vol. 9, No. 2; 2018.
- * Han, I., Kim, B., Lee, J and Park, S. (2013). Information asymmetry and the accrual anomaly, *Electronic Copy Available at: http://www.ssrn.com*.
- * Iatridis, G.E. (2011). Accounting disclosures, accounting quality and conditional and unconditional conservatism. *International Review of Financial Analysis*, 20 (2): 88-102.

یادداشت‌ها

1. Gramlich, J.D. and Sørensen.
2. Gong, G., Yue Li, L. and Xie, H.
3. Chang A. and Shiva K.
4. Han, I., Kim, B., Lee, J and Park, S.
5. Watts, R.
6. Jog, V., & McConomy, B.
7. Bliss, J. H.
8. Basu, S.
9. Sanjaya, P.S. and Saragih, M.F.
10. Schipper, K.
11. Carlson, s., and Chenchuramaiah, T B.
12. Bloomfield, R.J.
13. Evans, M., Houston, R., Peters, M., and Pratt, J.
14. Sun, Y. X u, W.
15. Pae, J., Thornton, D.
16. Iatridis, G.E.
17. Ahmed, A.S. & Duellman, S
18. Jaggi, Bikki and Lewis, Hua Christine Xin.
19. Abdul Haque, Azhar Mughal & Zohaib Zahid.
20. Juan Manuel García Lara, Beatriz Garcia Osma and Fernando Penalva.
21. Charles Hsu, Kirill E. Novoselov, and Rencheng Wang
22. Chia-Chun Hsieh, Zhiming Ma, Kirill E. Novoselov
23. Han Li.
24. Ball, Ray and Shivakumar, Lakshmanan
25. Roychowdhury, S.
26. Cohen, D.A. and P. Zarowin
27. Zang, A. Y.
28. Kothari, S.P., Leone, A.J., Wasley, C.E.
29. Feng Li, Indra Abeysekera, Shiguang Ma
30. Abdullah Alsaadi, M. Shahid Ebrahim, Aziz Jaafar
31. VIF
- * Jaggi, Bikki and Lewis, Hua Christine Xin (2014), *Accounting Conservatism and Management Earnings Forecast* (January 14, 2014). *Canadian Academic Accounting Association (CAAA) Annual Conference*. Available Conference. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2246168>.
- * Jog, V., & McConomy, B. (2003). "Voluntary Disclosure of Management Earnings Forecasts in IPO Prospectuses". *Journal of Business, Finance & Accounting*, 30(1)(2), pp. 125-167. 91.
- * Juan Manuel García Lara, Beatriz Garcia Osma and Fernando Penalva (2016), *Accounting conservatism and firm investment efficiency*, *Journal of Accounting and Economics*, vol. 61, issue 1, 221-238.
- * Kothari, S.P., Leone, A.J., Wasley, C.E., (2005), *Performance Matched Discretionary Accrual Measures*. *J. Account. Econ.* 39, PP. 163-197.
- * Pae, J., Thornton, D., (2003). *Do Analyst Earnings Forecasts Allow for Accounting Conservatism?* *Queen's University, School of Business Kingston, ON K7L 3N6 Canada*.
- * Roychowdhury, S. (2006), *Earnings Management Through Real Activities Manipulation*, *J. Account. Econ.* 42, PP. 335-370